

REDACTIA:

ADMINISTRATIA:
Batthyányi utca Nr. 2.

Articoli și corespundențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRUAUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 286.

Munca.

(s.) Scriitorul englez *Thomas Carlyle* este omul, a cărui activitate științifică-literară-filozofică și politică a avut cea mai mare înrădire asupra spiritului public din Anglia. El este, în veacul al XIX cel mai popular scriitor și fără seamăn ca cugetător, cât și original, ca scriitor. Operele sale au trecut hotarele patriei lui și s'au răspândit și sunt cetite cu aviditate și mare folos, în lumea cultă întreagă.

Pentru aceste motive, dăm și noi, după traducerea publicată în „*Convorbiri Literare*”, un fragment din opera marelui om. Spirit religios, Th. Carlyle credeă în legea datoriei morale și în demnitatea și chemarea vieții omenești.

Iată un fragment din opera lui genială:

Căci este o nobleță vecinică și chiar o sfințenie în Muncă.*) Ori cât de întunecat ar fi, ori cât și-ar uita înalta lui chemare, tot e o nădejde în omul care muncește într'adevăr și cu seriozitate; numai în trândăvie e desnădejde perpetuă...

Cea din urmă evanghelie în lumea aceasta este: Cunoaște-ți munca ta și fă-o. »Cunoaște-te pe tine însuși«, destul de mult te-a chinuit acest biet »insuși« al tău; nu vei ajunge nici odată să-l »cunoști«, cred! Nu te gândi, că aceasta e treaba ta, să te cunoști pe tine însuși; ești un individ încunoștibil; cunoaște lucrul la care poți să muncești și muncește ca un Hercules! Acela va fi țelul tău cel mai bun.

Stă scris: »o însemnătate nesfârșită în muncă«; un om se desăvârșește pe sine însuși muncind. Desigur de păduri selbatice sunt curățite, frumoase lanuri se ridică în locul lor și cetăți mândre; și tot prin muncă omul însuși încetează mai întâi de a fi o pădure selbatică și un pustiu nesănătos. Privește, cum în chiar cele mai importante feluri de muncă întregul suflet al omului se orânduiește într'o armonie adevărată, din clipa în care se așează la muncă! Indoiala, Dorința, Necazul, Remușcarea, Mânia, Desnădejdea chiar, toate acestea, ca niște câni infernali, stau împrejurând sufletul bietului muncitor cu ziua, ca și al tuturor oamenilor; dar el își înfruntă cu vitejie

liberă sarcina și toată haita se liniștește și se retrage murmurând, departe de viziunile ei. Acum omul e om. Caldura blagoslovită a Muncii într'insul nu este oare ca focul purificator, în care ori-ce otravă e arsă și chiar fumul acru e făcut flacăra strălucitoare și binecuvântată?

Soarta nici nu are vre-o altă cale de a ne cultivă (de cât prin Muncă)... Ai privit vre-odată la roata olarului, — unul din cele mai venerabile lucruri, vechiu ca profetul Ezechiel și chiar mult mai vechiu — cum grămezi amorfe de lut le preface prin repedeă învârteală în frumoase talere rotunde? Și închipuiește-ți pe cel mai sânguitor olar, dar fără roata lui, silit să facă talere numai frământând și cocând lutu!! Un astfe de olar ar fi Soarta, cu un suflet omenesc care s'ar odihni și ar stă liniștit, care n'ar munci și nu s'ar trudi. Dintr'un om trândav și care nu se mișcă, Soarta cea mai bună întocmai ca și cel mai sirguitor olar, fără roată, nu poate frământa nici coace nimic altceva, decât un ciob; poate se aștearnă peste el culorile cele mai costisitoare, poleială și smalt cât ar vrea, nu e decât un ciob. Nu o farfurie; nu, un ciob frământat, strâmb, greu, colțuros, amorf, — un adevărat vas de necinste! Trândavii să cugete la aceasta.

Binecuvântat este acela care și-a găsit munca; să nu mai ceară altă binecuvântare. Are o muncă un țel de viață; l-a găsit și-l va urmă! În tocmai ca un canal ce țurge liber, săpat cu o trudă nobilă prin mlaștina noroioasă a existenței cuiva, ca un râu, ce mereu se adâncește, crește și țurge; — scurgând toată apa amară și putredă dela rădăcina celui din urmă fir de iarbă; făcând în locul mlaștinei otrăvită o luncă verde și mănoasă, cu pârul ei limpede. Cât de binecuvântat pentru luncă, fie că râul și valoarea lui e mică sau mare! Munca este Viață; în adâncul inimii Muncitorului se înalță Forța lui dăruită de Dumnezeu, sfânta și cereasca esență a Vieții, suflată în el de Atotputernicul; din adâncul inimii îl deșteaptă pentru ori-ce nobleță, pentru ori-ce cunoștință, »cunoașterea de sine însuși« și multe altele, îndatăce munca începe bine. Cunoștință? Cunoștința care te va ajuta la muncă, rămâi la aceasta; căci pe aceasta o împuternicește Natura, acesteia îi zice Da. La

*) Din opera: Past and Present (Trecut și prezent).

dreptul, nici n'ai altă cunoștință, decât aceea pe care ai căpătat-o prin muncă: tot restul nu este încă decât o ipoteză de cunoștință; un lucru despre care se poate argumenta în școli, un lucru plutind în nori, în nesfârșite vârtejuri de logică, până când îl încercăm și-l fixăm. »Indoelii de ori-ce natură i-se poate pune capăt numai prin Faptă«.

Munca e de natură religioasă: — munca e de natură vitejească; ceea-ce este țelul oricărei religii să fie. Ori-ce muncă a omului este ca a înnotătorului: un ocean pustiu amenință să-l înghită; dacă nu-l înfruntă vitejește, oceanul își va țineă cuvântul. Printr'o neîncetată și înțeleaptă neîncredere într'însul, printr'o respingere și o luptă viguroasă, iată ce credincios îl susține și-l duce pe cuceritorul lui.

„Așa este, spune Goethe, cu toate lucrurile pe care le întreprinde omul pe lumea aceasta«.

»Laborare et orare«.

Sufletul omenesc

(studiu metafizic)

de

Vichentie Simiganoschi

preot ort. rom. în Iliești (Bucovina).

Introducere.

(Urmare.)

Originea acestei teorii datează din filozofia Eleaților, cari ca ascendenți speculativi ai lui Plato susțineau durabilitatea entității față de obiectele trecătoare. Urmașul lor Plato atribuie constanță speciei față de individ, noțiunilor generale față de obiectele supuse schimbării. În depărtarea dela pluralitatea individuală și în alternativa apreciere de idee el află principiul binelui moral, iară răul îl explică din depărtarea de idee și din confundarea materială, care naște iperaccentul conștiinței individuale manifestat în egoism și sensualitate. De acord este Budha și Iisus Hristos, care caută principiul soteric în accentul spiritual și în abnegațiune de boldul sensual. Lumea ideilor a lui Plato în frunte cu ideea binelui suprem, nivoanu lui Buda și imperiul spiritual al lui Hristos sunt idealul prin al cărui realizare se intenționează identificarea omului cu ființa supremă. Deși filozofia absolută se află pe indicată la atâte genii speculative și moraliste, totuși creatorul ei sistematic este panteistul Spinoza (1632—1677), pentru care Dumnezeu și natura creatoare sunt una, iară spiritul și corpul produse de dânsul le numia atribuțiile acțiunii sale creatoare. Sre lămurire sublimă, că sinonimul Dumnezeu-natură utilizat spre a identifica pe Dumnezeu cu cauza supremă intelectuală-morală, care toate le-a creat și le susține, este ireproșabil pentru că se spune ca princip față de natura naturată produsă de Dumnezeu creatorul.

Urmași ai săi sunt Herder, Goethe, Schelling, Schleiermacher, Hartman. Dovadă despre sublimitatea acestei filozofii bine înțelese ne oferă între altele următoarele sentințe: Ce poate omul dobândi mai mult în viață, decât atunci când Dumnezeu se descopere în el topind cele vârtoase în spirit și întărind în el cele spirituale, — Goethe. Totalitatea celor existente este lumea, și unitatea ei absolută este Dumnezeu, — Schleiermacher. Prin faptul, că toate religiile și sistemele moraliste destul de limpezi gravitează spre asămănarea omului cu supremul ideal etic numit Dumnezeu, filozofia absolută cu tendințele ei monistice se prezintă pentru teologie și morală, ca cea mai prețioasă; se cere numai o explicare profundă a termenilor atributivi, cari de altminterlea devenind suspicioși dau anză la banat.

Adevărul fiind numai unul, variația vederilor despre ființa și rezidența sufletului omenesc se explică prin faptul aposteriori cunoscut, că menționații scrutații nu sau folosit de aceleași metode și terene de exploatare noetică, ci unii l'au privit mai mult în prizma vieții fizice, alții mai mult după rostul celei intelectuale, iară cei mai puțini și-au dat de ajuns sama de frapantele sale analogii cu principiul de viață a macrocosmului întreg.

Cauza, pentru care fiecare l-a privit în felul său special, în cele mai multe cazuri este mai puțin obiectivă, căci interesul particular, ce-l are fiecare la părerile sale proprii sau la anumit fel de vederi, adese insuficient motivate, totdeauna contribuie la falsificarea adevărului, care după ființa sa este acordul vederilor cu realitatea obiectului noetic și pretinde ca atare, să ne lăpădam de tot interesul personal pentru anumite opinii izvorite din preocupății subiective.

Soluția obiectivă a problemei despre suflet pătimește de o contra dicție tradițională susținută de antagonismul nemotivat, ce-l poartă credința cu știința, deși ambele în sine privite sunt elemente constitutive ale vieții intelectuale, în lăuntru al cărei ele ar avea mai vârtos să se întregiască decât să se desavueze.

Cei delă credința privind sufletul mai mult de un locuitor eterogen și superior în corpul inferior-analog ca simburile în poamă sau ca sabia în teacă își explică viața din simpla sa prezență, — teoria substanțialității — pe când cei dela știință stăruind la o identificare sau cel puțin la un raport apropiat cu corpul organic o reduc la actualitatea sa în mecanismul somatologic — teoria actualității.

Cât timp vom privi sufletul subiectul numai din unele sau numai din anumite părți și pe om cu totul afară de raportul său intim cu macrocosmul întreg, prin faptul că el nu este empiric, intuitiv, ci abstract, deductiv, rezultatele nici când nu vor aduce lumină întracel adânc misteriu.

Privind însă pe om sub raportul armonic dintre credință și știință cum el ni se prezintă în mecanismul lumii ca element constitutiv integrant și pe firul continuității ca specia cea mai perfectă și în lumel

prisma multiplicativă a ordinii eterne așezată pe unghiurile fundamentale ale cauzalității, finalității, unității și armoniei, prin aceasta lărgire a orizontului de vedere vom profita deci pespectivă, pe cât de largă, pe atât de adâncă, atât în generalitățile lumii întregi, cât și în particularitățile omului.

Acest prospect ne va permite o aprofundare mai adâncă în misterul sufletului, decum este cu puțință celor ce privesc pe om izolat de ceealaltă lume.

Din cauză că sufletul nu este obiect empiric, pe care l'am putea cunoaște direct, prin intuițiuni, ci ca ceva metafizic abstract numai cât se dă cunoscut prin manifestațiile sale în corpul concret, de aceea dacă căutăm despre dânsul o știință ontologică, convingerea presupusă de dânsa și bazală pe suficiența motivelor noetice se poate aduna numai mediat de pe cunoștințele corpului concret, în care sufletul abstract se obiectiviază, apoi din analogii, paralelisme apropiate cu măcrocosmul întreg și din concluzii raționale trase pe cale euristică, care după metoda matematic mijlocește cele necunoscute din cele cunoscute.

Folosind analogia, ca organ de derivație explicativă, vom privi un obiect similar bine cunoscut, de sama cărei mecanica practică ne prezintă o mulțime de exemplare tipice.

În fabricile textile d. e. unul și același motor poartă mașini de scarmanat, de foșăluit, de tors, de depanat, de țesut, cași în cele de lemnărit mașini de curmat, de spintecat, de geluit, de strujit etc. Forța electrică de odată mână tranvaiul, produce lumină, signal etc.

Corpul omenesc organic, ca mediu de obiectivare a sufletului, privit în prisma constituției sale anatomice, ni se prezintă, ca un mecanism de tot complicat.

Mașina sa organică privită în detaliurile sale tehnice și teologice ne duce la concluzia, că sufletul ca unul și același principiu de acțiune în inimă întreține voința, în sistemul nervilor sensorul, în cel cerebral inteligența, în rânză mistuirea, în plămâni respirarea, în mușchi contractia mișcării, în vine circulația sângelui, peste tot simțul vital, boldul de conservare și perfecțiune.

Toate aceste funcții la olaltă în reciprocă evacțiune fac viața psihofizică. Noi înțelegem faptul și posibilitatea vieții, că ea rezultă din premisele organice și ale principului actual, dară multipla complicație organică și intima evacțiune a diverselor funcții în raportul lor de simultanitate și părăndare nu ne permit o dare de samă detaliată, cum se face isprava vieții fizice și intelectuale, pentrucă priceperea cea dintâi ni de folos pentru cunoștința de Dumnezeu din operele sale, iară cea de pe urmă pentru acest scop ni de prisos.

Privirea comparativă la forța motoră, la particularitățile diverselor mașini și la lucrările isprăvite de dânsule în specie și de toate în genere rădică în relief particularități speciale, prin cari mașină de mașină și o ispravă de alta se deosebește, și de cele comune

constatate la toate. De felul acestor din urmă se ține *I forța motoră*, care pe toate le poartă, *II felul compoziției mecanice*, *III lucrarea*. Prin faptul, că forța motoră este una și aceea la toate, diverzitatea lucrărei produse se explică, numai din felul compoziției mecanice, ceea-ce voi ilustra prin exemplu aritmetic: $6.2=12$, $6.3=18$, $6.4=24$, $6.5=30$.

Pe lângă echivalența factorului constant 6, variația produselor e condiționată de variația celui alt factor, de aceea cu ajutorul factorului constant din produsele concrete, putem mijloci factorul variant.

Prin urmare, după felul constituției organice actualitatea sufletului, ca unul și același principiu de acțiune se manifestă în felurile funcții biologice generic omogene și specific diferite.

Congresul de educație morală.

III

Profesorul *Mackenzia* a prezentat un memoriu despre învățatura sistematică a moralei. El se întreabă, dacă instrucția morală se poate da altfel, decât ca o parte a învățământului religios. »In adevăr — susține el — religiunea și morala au o rădăcină comună în idealismul firii omenesti; dar e cu puțință să admirăm eroismul, inima curată și marimimie și să urim egoismul și mișelia, fără a ne lămuri asupra celei mai adânci pricinii ale lucrurilor, cari din nefericire, despart adânc pe oameni«. Ca metoda, pentru deprinderea cu morala, crede, că metoda indirect e bun, dacă scoatem concluziile (încheerile) și formulăm limpede regulile purtării. Principiile de morală sunt de nevoie la începutul și sfârșitul unei perioade din viața școlară.

Niels Bang cere o instrucție directă, sistematică și treplată. Ar trebui, să se trateze chestii ca credința, mila, dreptatea și stăpânirea de sine și cere dela dascăl, să iubească și înțeleagă pe copii; dacă nu i-a pregătit nimeni pentru asta, să se pregătească ei singuri.

Hoffman spune în comunicarea sa, despre metoda de a învăța pe alții la moralitate, nu trebuie să înceapă, decât la copilul de 10 ani. Instrucția, să fie concretă și ilustrată, prin pilde luate mai ales din viața copiilor. Dascălul să stăruie asupra virtuților pozitive și să întrebunțeze metoda socratică (dialogică).

G. Haft e contrar al sprijinirii învățăturilor morale pe baze dogmatice-religioase, el crede, că trebuie îmboldită cugetarea într'o anumită direcție morală și exercitată judecata morală să deștepte și înalte conștiința, să întărească voința de a lucra moral și în total pentru binele obștesc.

F. I. Gould pune îndatorirea, ca concepție centrală a educației morale. Îndatorirea idea, concepția ei, se definește: este dorul de a simți

și cugetă; tăria în prietenie; respectul și iubirea. Propune trei metode: educarea prin sentimente, prin icoane estetice și prin analiză, pentru a ajunge la scopul cel mai înalt și cel din urmă al disciplinei școlare, anume, de-a se crește oameni folositori înadevar, pentru familie, țară și omenire.

Dr. *Foerster* vede, că la cursurile de învățatură morală nu se ține seamă de principiile urmate la celelalte învățături, adică să mergi dela simplu la complex dela cunoscut la necunoscut; și nu se face de loc întrebuintare de experiența ce face copilul în viață. Copilul trebuie să vadă, cum lucrează în legăturile dintre oameni și în sufletul său mânia, invidia, minciuna, etc. Deci, învățătorul trebuie să-i dea copilului nu numai chip de-a face deosebire între bine și rău, dar și puteri înbolditoare spre bine.

Vorbește despre trei metode de instrucție morală directă A. I. *Waldegrave*.

De cartea lui *Iules Payot**, din alui W. L. *Sheldon* și alui *Gould*.

Una din ele e metoda cetirii: povăța de-a dreptul; a doua: întrebări și răspunsuri (metoda socratică); și a treia: metoda dramatică**): întrebuintarea de povestiri și alt material ilustrator. Calitățile și neajunsurile fiecăruia analizându-le, de încheere conchide, că trebuiesc întrebuintate toate trei.

Rudolf Penzig a scris despre cuprinsul și metoda educației morale. În formarea de judecăți morale, zice el, are rol inteligența, simțirea și voința. Dascalul nu poate ține parte nici unei religii, nici unei filozofii; se cere respect pentru autoritate dar nu supunere oarbă. Programe și manuale de educație morală trebuiesc numai pentru învățător, dar acele să nu ajungă nicicând pe mâna elevilor.

Profesorul *Millicent Mackenzie*, spune că învățătorii pentru a putea lucra cu succes, trebuie să fie pregătiți în școala pedagogică asupra metodelor predării învățământului moralei și totodată să se învețe a observa atât direct cât și indirect copiii, pentru a le putea da o educație.

Maurice Roger raportează că în Franța întreg învățământul moral este pe temelii »mirenești«. Prof. P. *Gunzinger* din Svițera, spune că la dânsii învățatura morală se face sistematic și treptat, pe baza cărților de citire făcute în scopul ei.

Starețul *Degave* arată un curs de doi ani de învățământ moral, prin care copiii se fac mai serioși și cu caracter moral bine dezvoltat, dacă se deprind a fi harnici în fapte bune.

Miss *Fl. H. Ellis* arată, că în școala ei se ia în fiecare săptămână o idee morală, în jurul

căreia și pentru a cărei punere în lumină se folosesc toate materiile de învățământ. Așa idei sunt: stăpânirea de sine, onoarea, curagiul, idealurile, buna înțelegere ș. a.

Eduard Cumberland spune, că în Anglia după 5—6 ani de învățatură, se dau povești de profesori, în convorbiri cu elevii; pe cât e cu putință, convorbiri despre bucăți alese și cunoscute din scriitorii cei mai de seamă.

*

Încheindu-se aci raportul, după care am putut da cele expuse în cadrele răstrânse ale acestei serii de articole de raportajiu, promitem a reveni cu unele reflexiuni și încheeri, asupra problemei educației morale.

Emil

sau

Despre educațiune

de

J. J. Rousseau,

tradus de

Ioan Ardelean învățător.

Cartea I.

— Urmare. —

O astfel de doică să căutăm dar, sufletul căreia e chiar așa de sănătos, ca corpul; destrăbălările chiar așa îi pot strică laptele, ca abundența prea mare a sucurilor. A-luă în conziderare calitățile corporale ar însemna atâta, ca și când am fi cu atențiune la cauza aceasta numai de jumătate. Laptele poate fi bun, dar doica poate să fie stricată; curățenia caracterului e tot atâta recerință de căpetenie, ca corpul sănătos. Dacă aplicăm lângă el femee desfrănată, atunci — nu zic, că și copilul va fi atare, — dar la tot cazul va suferi pentru demoralizările acelea. Sau afară de lapte nu e datoare și cu îngrijirile de mamă, cari reclamă sirguință, răbdare, tractare blândă și curățenie? Dacă d. e. e lacomă sau neputincioasă, îndată să strică laptele, dacă e neglijentă sau iritabilă, ce poate dela una ca aceasta să aștepte un copilăș neputincios, care nu e în stare a-se apăra pe sine, nici băntuiețile făcute lui nu le poate deplânge? Oamenii răi, fără caracter nu sunt în stare a face nici un bine.

Alegerea doicei e cu atât mai de mare importanță, fiindcă elevului, a avea altă educatoare afară de ea e cu atât mai puțin permis, precum afară de educător alt învățător. Cel puțin așa a fost obiceiul la cei vechi, cari nu erau așa filozofatri ca noi, dar mai pricepuți ca noi. La ei îngrijitoarea nici când nu-și părăsia elevul său identic în gen. De aici e apoi, că în piesele lor teatrale au rol mai ales doicele, ca cele încredute de dânsii. E imposibil, că un astfel de copil care neîntreupt trece din mâni în mâni, să fie educat bine. După

*) Are excelentă traducere românească S.

**) E la ordinea zilei în Franța. — S.

fiecare schimbare în secret face comparațiuni, cari de comun se sfârșesc cu micșorarea autorității a educătorului. Dacă copilul observă că sunt oameni creșcuți și de aceea, care nu au mai multă inteligență ca copii, onoarea celor creșcuți înaintea lui nu mai are nici un preț și educațiunea e de tot eronată. Copilului nu e iertat a cunoaște alt superior decât pe tatăl său, pe mamă-sa și în absența acestora pe îngrijitoarea și educătorul său, ba deja și aceea e cu una mai mult, decât se recere, dar divizarea acestor superiorități e neîncunjurabilă și tot ce putem să facem în aceasta privință constă numai din atâta, că educătorii numiți diferiți în specie, să se înțeleagă în așa fel relativ la metoda aplicând al educațiunei ca o persoană.

Se recere, ca doica să trăiască nițel mai comod, să mănânce mâncări mai nutritive, dar nu e absolut necesar să se abată dela modul său de viață de mai înainte, pentru că abaterea totală și repede micșorează încă și atunci sănătatea, când s'a schimbat din rău în bine. Dacă pe lângă modul de viață anterior a rămas tare și sănătoasă, atunci pentru ce să schimbăm starea ei de mainainte?

Femeile dela sate mănâncă mai puțină carne, dar mai multe cereale ca cele dela oraș. Acest *nutriment de cereale* are influință bună atât asupra lor, cât și asupra copilașilor. Dacă o astfel de femeie dela sate se aplică ca doică pelângă un copil dela orașe, o hrănesc cu tot felul de cărnuri crezând, că nutritivă fiind mai bine, va da mai mult lapte copilașului. Eu chiar nu consimt cu această procedură, fiindcă știu din experiență, că copiii nutriți astfel sunt mai taro expuși la dureri de pânțec și vermilor, ca cealaltă.

De aceasta nici nu ne putem mira, pentru că e știut, că în corpul animalelor cari pornesc în putrejune numai-ce furnicăză vermi, pe când la nutrimentul vegetal nu putem să aflăm așa ceva. Laptele cu toate că se produce în corpul animalelor, nu e altceva decât combinațiuni de plante. Analizarea acestor elemente ne documentează indetul; dealtecum și acesta să sârbezește ușor, dar nu după modul corpului animalic să conțină potază, ci se formează în diferite săruri ca plantele. Laptele femeiuștelor cari trăesc cu cereale e mai bun și mai sănătos, decât acelor carnivore. Cel amintit formându-se din asemenea materii își conservă mai bine calitatea sa originală și nu se descompune așa iute. Referitor la abundența laptelui cine știe, că oare nutrimentele aluatoase produc mai mult sânge și lapte, ca cele cănoase. Eu nu pot să cred, că copilul, carele nu a fost luat dela supt în grabă și atât doica, cât și el au trăit exluziv cu nutrimente vegetale, să fie bântuit de vermi.

Să poate, că laptele produs din combinațiuni vegetale se acrește mai iute, dar nu consider de așa nesănătos laptele sarbăd. Popoare întregi, exluziv trăiesc cu acela, sunt sănătoase. Unii oameni să feresc a mânca lapte acru; acesta e absurditate, fiindcă știu, că și laptele dulce în stomach încă se preface în acru. Închegându-se astfel va fi apoi mai acomodat

178

pentru nutrirea copiilor și feților; dacă nu s'ar închegă nici nu ar fi nutritiv, ci ar trece numai iute prin mațe.*) Laptele se poate curăți în mii de feluri, tot asemenea și acru, dar toate sunt prisosilnice; cel-ce mănâncă lapte, acela mistue și caș; acesta nu face excepțiune. Stomacul e un factor distins pentru închegarea laptelui, căci e lucrul foarte cunoscut, că și chegarul se face din stomachul vițalului.

În loc de aceea dar ca să schimbăm modul de trai a doicelor, mai bine să insistăm asupra aceleia, ca din mâncările obicinuite să le dăm o cantitate mai mare și o calitate mai bună. Mâncările slabe nu ne stămpără; stămpărerea din întâmplare însă se poate atribui aromamelor din tranșele. Îmbunătățiți regulile culmei voastre. Nu trăiți nici cu stufat, nici cu fripturi; să nu puneți la foc nici unt, nici sare, nici mâncare lăptoasă; verdețurile fierte în apă curată le întrebuițați numai rare-ori. Mâncarea sterilă numai că va stămpăra doica voastră, ci îi va spori laptele și o va tocni*). E cu puțință, că după-ce modul de nutrire cu alimente vegetale e recunoscut de mai bun pentru copii, doicei să-i corespundă mai bine mâncările cănoase? Aceasta la tot cazul ar fi o contradicere.

CRONICA.

Alegerile pentru congresul nostru național bisericesc s'au început, cu membrii clerului, Joi. Alegerile au decurs cu demnitate și în liniște solemnă. Au fost aleși în cercul Arad-Radna: P. C. Sa *Roman R. Ciorogariu*, protosincol și director seminarial; Șiria-Boroșineu: *Ioan Georgia* pprezv. Boroșineu; Buteni-Hălmagiu: *Cornel Lazar* pprezv. Hălmagiu; Giula-Chișineu: *Dr. Ioan Trai-lescu*, pprezv. Chișineu; Timișoara-B.-Comloș: *Dr. Traian Puticiu* pprezv. Timișoara; Lipova-Vinga: P. C. Sa *Augustin Hamsea* arhimandrit.

Bursier nou. comitetul societății pentru crearea unui fond de teatru român a acordat în ședința ținută zilele trecute un ajutor de 1000 coroane domnului Nicolae Brătianu, conservatorist, pentru ca se-și completeze studiile la conservatorul de muzică din Viena.

Instalare. Episcopul nou reformat din Debretin. domnul Eröss Lajos, va fi instalat în noua sa demnitate în 17 Noemvrie. Se va ținea cu ocaziunea aceasta sinod bisericesc, în care noui episcop își va expune programul de muncă, apoi se vor face recepțiunile și se va ținea banchetul obicinuit, cu toaste. La banchet vor participa mai multe sute de persoane.

*) Sucurile nutritive sunt fluide, cu toate acestea e absolut necesar, ca acele să fie alese din corpurile solide. Un muncitor, care ar trăi exluziv cu mâncări fluide, ar muri îngrabă. Cu lapte încă să poate nutri fiindcă acela să închiagă.

(* Acei cetitori, cari doresc a-se cunoaște mai deaproape cu avantajele sau desavantajele modului de viațuire alui Pytagora, cetească acele dizertațiuni, cari s'au scris cu ocaziunea disputei medicilor Cocchi și Biauchi.

Fotografia ca educatoare. Poliția din Denver, întrebuințează fotografia într'un mod foarte original. Dacă cineva, să uită prea mult în sticlă și-și pierde echilibrul, e dus la poliție și fotografiat imediat. După ce se trezește din beție i-se dă ca aducere aminte fotografia proprie. Șeful de poliție din Denver asigură pe ori-cine că rezultatul e admirabil fiind fotografia o spaimă pentru bețivi. Ar putea să se facă și la noi întrebuințare de acest metod original în contra bețivilor.

Mișcare culturală. Toți învățătorii din comitatul Arad, cu prilejul adunării lor ținute la Radna, au luat hotărârea, de-a ține la iarnă cursuri cu analfabeții din satele lor, pentru a-i învăța scrisul și cetitul. Hotărârea aceasta, vrednică de laudă, au fost sulevată din nou în ședința comitetului Reuniunii, ținută zilele acestea la Arad.

— Reuniunea Inv. din diecesa Caransebeșului, și-a ținut adunarea generală în Coransebeș în zilele de 5 și 6 Oct. v. Din acest prilej, s'a sărbătorit amintirea întâiului episcop de Caransebeș Ioan Popazu, dela nașterea căruia s'au implinit 100 de ani; precum și pe-a nu de mult adormitului N. Popea, al doilea episcop al Caransebeșului.

— Sibiul a avut două serate artistice Luni și Marți, datorite marelui noastre artist Agata Bărsescu. S'au jucat în sala Muzeului național părți din piese clasice cu succes strălucit. Afară de artistă și de barbatul dănei, Radovici, s'a distins și d. I. Enescu, funcționar la Albina, în tragedia Othelo. Agatei Bărsescu i-s'a dat o frumoasă cunună din partea societății române sibiene.

— Reuniunea rom. de agr. din com. Sibiului aranjază la 27-l. c. st. n. a treia expoziție de copii în comuna Poiana. Se vor da 30 premii în valoare de 150 cor. Lăudăm din toată inima hărnicia acestei reuniuni.

Neolog. Sub impresiunea celei mai adânci dureri anunțăm, trecerea din viață a adoratei noastre soții, mamă, sifcă și soră Minerva, Dr. Boțoc n. Ceontea, care azi la 2 ore dimineața, în al 24-lea an al vieții și în preajma primei aniversări a fericitei sale căsătorii s'a dat nobilul său suflet în mâinile creatorului, în curând urmând bunului ei tată Teodor Ceontea, fost profesor preparandial și adoratei sale surori Felicia. Înurmântarea va avea loc Luni la orele 10 a. m. după ritul bisericeii ort. române, din locuința aflătoare în strada Mikes Kelemen Nr. 23, în grădina familiară din cimiterul mare. Fie-i memoria binecuvântată! Arad la 11/24 Octomvrie 1908. Dr. Alexiu Boțoc, soț. Văd. Rıza Ceontea n. Bogșan, mamă. Emil, fiu. Emil Ceontea ieromonah, frate.

Rectificare. În numărul anterior (41.) al organului acestuia la pagina 1. S'a intitulat al doilea articol: „Congresul pedagogiei morale,” în loc de „Congresul de educație morală.” II. Ceea-ce rectificând, din aceeași serie de corespondențe dăm în numărul de astăzi art. el III-lea.

Cronică bibliografică.

„Românul din Ardeal” să chiamă un nou ziar ce apare în tipografia „Minerva.”

A apărut „Revista teologică” Nr. 7-8 cuprinzând un articol despre repausatul epi. cop Nicolae Popea scris de preotul G. Tulbure. Desvoltarea istorică a anului bis. de G. Pletosu etc.

„Istorie pentru copii” de V. Bolintinescu inv. superior, (Cernăuți) sunt nește istorioare pline de morală, cari vor influența în mod favorabil desvoltarea sufletului tinerel.

A apărut „Revista generală a învățământului” Nr. 3 cu următorul cuprins: Ion F. Buricescu, Ideile pedagogice ale lui Ioan Ghica. G. B. D., O reformă în universitate. An. GH. Demetrescu, Programa de geografie. G. Aslan, Necesitatea eticeii în liceu. Const. Moisi, Din practica examenelor de absolvire. I. Ciorănescu, Scrisul-cetitul. C. C. Văleanu, Trebuința deslușirii ortografice. G. B. D., Desemn. I. C. F., Modificarea regulamentului pentru aplicarea legii învăț. primar și normal primar. C. Stan, Exercițiile pregătitoare de vorbire. G. B. D., Inspectori și revizori. Șt. C., Dr. Al. B. și C. Stătescu, Idei și fapte. Cronică pedagogică din România, Ungaria și Germania.

A apărut Nr. 361-362 din „Biblioteca pentru toți” cuprinzând *Din Istoria României*, datorit D-lui Dimitrie Onciu, profesor de istorie la Facultatea din București și director al Arhivelor statului. Lucrarea de față a eminentului savant, are o însemnătate foarte mare întru cât el descrie foarte pe larg istoria românilor din timpul eterii dela 1821 apoi istoria lui Cuza Vodă, cum și un lung studiu a celor patruzeci de ani de domnie a regelui Carol I și care e foarte puțin cunoscută de generație. Volumul de față nu poate fi decât bine venit. Se găsește de vânzare la librăria Leon Alcalay cum și la toate librăriile din țară. Prețul 0.60.

Ramuri, nr. 19 are o înfățișare foarte simpatică. Ad. ce, între altele, patru scrisori de-ale lui Avram Iancu, dia 1851 și 1852.

Sămănătorul, nr. 41. D. I. Scurtu apreciază în fruntea revistei piesa „Cel din urmă vlăstar”, cu care s'a deschis stagiunea Teatrului Național, găsindu-i unele cursuri sub raportul istoric și psihologic.

Foaie școlastică Nr. 16 cuprinde un articol de Prof. V. Gr. Borgovan: „Din activitatea pedagogică a lui Ion Măiorescu.”

Albina Nr. 2 are un cuprins bogat din care remarcăm: Sp. C. Haret, Pentru 24 Ianuarie (Circulară către directorii de școli.) — Artur Garovei, Legile țării: Despre absenți. — Vânătoarea de crocodili în Sudanul Egiptului. — Irimia Popescu, Melcul. Rănile și aprinderea ugerului. — Econ. D. Georgescu, Zoe (Povestire.) — Pr. L. Coma, Monografia localității Adam-Clissi (sfârșit.) — Get., O faptă rea (povestire). — Kiliot, O vizită canonică în Dobrogea. — Programul conferinței europene.

Natura Nr. 1 cuprinde: Ultima teoremă a lui Fermat Ion Ionescu, Convorbiri despre răme G. Țițeica R. Privire generală asupra chimiei din timpurile cele mai vechi și până în zilele noastre. G. G. Longinescu și Notițe.

„Familia Română” revistă ilustrată apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv, (sfaturi, Curierul Modei, ghicitori.)

Abonații noi pot primi toate numerele dela început. Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresci din comuna *Lazur*, inspectoratul Hălmgialui în urma abdicării de învățator Petru Vușdea se escrie concurs cu termen *de 30 zile* dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Dotăția împreună cu acest post este: 1. În bani gata din cassa culturală dela *Lazur* și filia *Groș* 490 cor. 2. Dela *Lazur* 4 stânjini lungi de lemne pentru învățator, iar dela filia *Groș* 24 cor. 3. Pentru conferințe învățătoresci 24 cor. 4. Scripturistica școlii 10 cor. Ajutor de stat votat sub Nr. 27257/1907 în suma de 162 cor.

Se va cere și întregire la 1000 cor. 6. Cărtir acomodat și grădină. Alegându-l învățator este îndatorat a îndeplini și serviciile de cantorat și a prevedea instrucția în școala de repetiție.

Recurenții sunt avizați, ca recursurile lor ajustate cu documentele legale de calificare și adresate comitetului parohial din *Lazur*, să le substearnă până la termenul susindicat Prea On. Oficiu protoprezbiter al Hălmgialui (*Nagyhalmagy*) și să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare sub durata concursului în biserica din *Lazur* spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Lazur, în 21 Sept. (4 Oct.) 1908.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar* pprezb. insp școl

—□— 1—3

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc cantoral dela a II școală de băieți din *Sânmielăușul român* ppiatul *Tinca* ctul *Bihor* cu termen de alegere *17/30 Noemvrie a. c.*

Pe lângă următorul salar: 1. În bani gata 366 cor. 2. 6 holde pământ arător în valoare de 240 cor. 3. Pentru lucrarea pământului 60 cor. 4. 6 metri de lemne aduse acasă 48 cor. 5. Pentru fiecare conferință ori reuniune inv. 6 cor. 6. Stolele cantorale minimum 80 cor. 7. Pentru conducerea corului pe 3 ori 4 voci 25 cor. 8. Locuință, grădină în natură, cv. nevnenalul legal după serviciul de 5 ani prestat în aceasta parohie.

Reflectanții se aviază a se prezenta în vre-o Duminecă ori Sârbătoare în sta biserica, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale; iară recursurile instruite conform regulamentului să le substearnă până la 12/25 Noemvrie a. c. Mult onoratului *Domn Nicolae Rocsin* protoprezbiter în *Méhkerék* ctul *Bihor*.

Dat din ședința com. parohial gr. or rom. din *Sânmielăușul român*, ținută la 5/18 Octomvrie 1908.

Mihail Hașias
preș. com. par.

Nicolae Caciora
not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocsin* pprezvit.

—□—

2—3

Pe baza încuviințării Ven. Conz. Nr. 5647/1908 se escrie concurs pe parohia de *cl. II. Bontești*, cu termen de *30 zile* dela prima publicare pe lângă următoarele emolumente:

1. Una sesiune pământ extravilan arător și fână. 2. Casa parohială cu intravilan și edificiile economice. 3. Stolele uzitate. 4. Întregirea dela stat 601 cor. Iespective 1401 cor. conform calificării celui ales.

Doritorii de a recurge la aceasta parohie, au să-și înainteze recursurile instruite regulamentar și adresate comitetului parohial din *Bontești*, la oficiul protoprezbiteral din *Buteni* (*Buttyin*) în timpul indicat, având a-se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserica, — cu strictă observare a §-lui 20 din Regul. pentru parohii, — spre a-și arăta desteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Traian I. Magier* protoprezviter.

—□—

2—3

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Conzistor eparhial Noul 5426/908 prin aceasta se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei devenită vacantă în *Utvin*, (prezbiteratul *Timișorii*), în urma trecerii din viață a parohului *Victor Russu*, cu termen de *30 de zile* dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Beneficiul parohial se compune din folosirea unei sesiuni parohiale, a birului uzitat și a stolei după normativul șolar din vigoare, cari toate cu întregirea dotăției dela stat asigură venitul pentru parohii de clasa I (pr. m. a.); deci dela recurenții se cere calificarea prescrisă în § 17 p. 1. al Regulamentului pentru parohii. Alesul va avea să poarte dările publice, darea directă și celelalte dări după beneficiul său parohial.

Parohul ales va avea să săvârșească serviciul dumnezeesc în fiecare dimineață în s. biserica și să provadă fără altă remunerație catibizația la școlile noastre confesionale din loc.

Recursurile ajustate cu documentele originale de calificare sunt a se înainta la Prea On. oficiu prezbiteral în *Timișoara-Fabric*; iar recurenții vor avea să se prezente cu observarea §-lui 20 din Regulment în s. biserica din loc, în vre-o Duminecă ori sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în *Utvin* la 29 Iulie (11 August) 1908.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezb.: *Dr. Traian Putici* pprezbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh. în parohia de *cl. II. Bucea*, tractul ppopesc al *Peștesului*, prin aceasta se publică concurs cu termen de *30 de zile* dela prima publicare.

Emolumentele: 1. Dela 75 num. de case, câte (1) una vică cucuruz sfârmat. 2. Folosirea cimiterului bisericei și a unui pământ de sub Nr. catastral 747, lângă cimiter, cu un venit de 16 cor. 3. Stolele circa 80 cor. De locuință se va îngriji alesul. 4. Întregirea dotăției dela stat, după calificarea alesului — Catibizația în școală cu elevii de religiunea noastră, are s'o facă alesul fără nici o remunerație dela biserica ori dieceză.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, să-și înainteze petițiile ajustate conform dispozițiilor statutare și regulamentare în vigoare, adresate comitetului parohial din *Bucea*, subscrisului, în termenul concursual cu strictă observare a §-lui 20 din pomenitul Regulament; având

dânșii a-se prezentă în sfânta biserică din Bucea, pentru a-și arăta dexteritatea în cântare tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu*, protoprezbiter.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea parohiei de *cl. II Brusturi*, tractul ppopesc al Peșteșului, se publică concurs cu termen *de 30 zile* dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumente: Pentru înmormântare mare dela 6—14 cor. 2. Dela înmormântare mică 2 cor. 3. Dela botez —80 fil. 4. Casă parohială cu grădină și supraedificate 70 cor. 5. Usufructul alor 14 jughere pământ parohial: 280 cor. 6. Birul preoțesc dela 110 numere $\frac{1}{2}$ v. bucate 136 cor. 7. 30 zile întregi lucru cu plugul 120 cor. 8. 60 zile întregi cu mâna 48 cor. 9. Stolele uzuete 200 cor. 10. Întregirea dotației dela stat, conform evaluației alesului — Darea erarială va solvi-o alesul. Se notează, că în școală ort. română din loc, alesul va prevedea catehizările, fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt poștiți, ca petițiile lor ajustate conform recerintelor statutare și regulamentare în vigoare, să le înainteze subscrisului în termenul concursual, adresate comitetului parohial din Brusturi, având dânșii a se prezentă în sfânta biserică de acolo, cu observarea strictă a §-lui 20 din Regulamentul pomenit, spre ași arăta dexteritatea în cântare tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean* protoprezbiter.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *cl. II Călătea*, protoprezbiteratul Peșteșului, se publică concurs, cu termen *de 30 zile* dela prima publicare.

Emolumente: 1. 20 jughere pământ estravilan, arător și fânaț; 2. Casă parohială cu supraedificate și intravilan parohial de jughere. 3. Dela 120 numere de case, dela fiecare câte-o vică cucuruz și o zi de lucru. 4. Stolele uzuete până la 100 cor. 5. Întregirea dotației dela stat conform evaluației alesului.

Se observă, că alesul va prevedea catehizările la școala ort. rom. din loc.

Doritorii de-a ocupa această parohie, petițiile lor ajustate conform prescrișelor statutare și regulamentare în vigoare, să le înainteze subscrisului, adresate com. par., din Călătea, având dânșii a se prezentă în s. biserică din loc, pentru a-și arăta dexteritatea în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* protoprezviter.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *cl. III din Cornițel*, tractul Peșteșului, se publică concurs cu termen *de 30 zile* dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumente: 1. Casa parohială cu 3 chilii, culină, grădină 40 cor. 2. Folosirea cimiterului 14 cor. 3. 9 și jumătate jughere catastrale pământ, parte arător, parte fânaț și pășune 100 cor. 4. Bir preoțesc dela 60 nre de case, tot câte-o vică cucuruz sfărmat ă 2 cor. de tot 120 cor. 5. Stole uzuete 60 cor. 6. Pășunarea alor 10 vite în pădurea comunală 20 cor. 7. Din fondul

„Venter“ pentru pomenire 8 cor. 8. 20. cară de lemne de foc, să și-le aducă liber. 9. Întregirea dotației dela stat, conform evaluației alesului. Se observă, că alesul va prevedea catehizarea la școala ort. rom. din loc.

Cei-ce doresc a ocupa parohia aceasta să-și înainteze petițiile adresate com. par., din Cornițel, subscrisului conform dispozițiilor Statutului Organic și al Regulamentului pentru parohii, până la termenul de sus, având a se prezentă în s. biserică din Cornițel, pentru a-și dovedi aptitudinile în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* protoprezviter

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *cl. III din Peștere*, tractul Peșteșului, se publică concurs cu termen *de 30 zile* dela prima publicare în organul oficios.

Emolumente: 1. Dela 100 numere de case câte una vică cucuruz sfărmat ă 2 cor. 2. Dela 100 nre case câte 80 fil, ori o zi de lucru. 3. Pământ arător cam 5 jugh. 120 cor. 4. Un intravilan lângă biserică 30 cor. 5. Un cimiter mare 50 cor. 6. Stole uzuete 30 cor. 7. Întregirea dotației dela stat, conform evaluației alesului.

Doritorii de a ocupa această parohie să-și înainteze petițiile lor, adresate com. par., din Peștere, subscrisului, conform dispozițiilor Statutului Organic și al Regulamentului pentru parohii, până la termenul de sus, având a se prezentă în s. biserică din Peștere, pentru a-și arăta priceperea în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* protoprezviter

—□— 3—3

➔ **Compactor român în Arad** ➔

Iustin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt

tot soiul de lucrări, atingătoare de această branșă.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.